

20 Şubat
2024

HAFTALIK GÜNDEM

FİYASKONUN RÖNTGENİ

Ekonomi alanında hayallerden hayallere savrulan istibdat yönetimi her defasında kâbusa uyanıyor. Ve her defasında faturayı halka kesiyor. 2023 yılında faiz indirim kararlarıyla, daha da ucuz iş gücü üzerinden döviz girişi sağlamaya çalışan istibdat, kendi hedefleri açısından hüsrana uğramış, uluslararası dolar milyarlarca dolarlık döviz spekülasyonuna baş eğerek tekrar yüksek faiz politikasına geçmişti. Sıcak para ekonomisine dönerek borcun borçla kapatıldığı, iktidarının ilk dönemindeki yalancı bahar havasını tekrar yaratmak istemişti.

Düşük faiz döneminde işçi ve emekçi halkın alım gücü düşmüş, halk derin bir yoksulluğa sürüklenmişti. Sözüm ona buradan çıkış için geri döndükleri ekonomi politikaları da halkı işsizlik, yoksulluk ve pahalılığa bir kat daha sürüklemekten başka işe yaramadı. Ekonomi yangınının röntgenini veriler üzerinden, somut gerçeklerden yola çıkarak çekelim.

Borç artmış giriş azalmış

Türkiye ekonomisinin bir yıl içinde ödenmesi gereken yakın vadeli borçları, Ocak 2024 itibarıyla 174,4 milyar dolar. Ocak 2023'e göre yüzde 17,2 artış var. Yani kaba taslak bir hesaplamayla her ay 14 milyar 530 milyon dolarlık bir ödeme gerekiyor. Bu miktar esas olarak özel sektörün borçları olarak görülse de devlet güvencesi altında.

Buna karşılık, Yabancı Sermaye Derneği YASED verilerine göre 2023 yılı boyunca ülkeye yatırım sermayesi olarak 5,6 milyar do-

lar, yabancıya gayrimenkul satışından 3,6 milyar dolar, yurt dışına çeşitli borçlanma araçları ile yani senet, bono, tahvil vs. 1,9 milyar dolar girmiş. Yani 2023 yılı boyunca toplamda 11,1 milyar dolar gelmiş. Yatırım tasfiyesi olarak 374 milyon dolar çıkmış. YASED raporda net sermaye girişini 10,6 milyar dolar olarak duyuruyor. Hepsi bu kadar. 10,6 milyar dolar. Türkiye ekonomisinin bir aylık ortalama borcunu bile karşılamıyor. İşte size yalın gerçek. Yabancı sermaye girişi olmamış!

Gerçekten yabancı mı?

Yine de, az da olsa doğrudan yatırım amacıyla 5,6 milyar dolarlık bir giriş var gibi görünüyor. Şimdi de bu paranın ne kadar "yabancı" olduğuna yakından bakalım. Türkiye'ye giren doğrudan yatırımın ülkelere göre dağılımında ilk 10 ülke sırasıyla şöyle: Hollanda yüzde 20, Almanya yüzde 12, Birleşik Arap Emirlikleri yüzde 10, Katar yüzde 7, Rusya yüzde 7, Fransa yüzde 6, İngiltere yüzde 6, İrlanda yüzde 5, ABD yüzde 5, İsviçre yüzde 4.

Ekonomi ile uğraşan bütün uzmanlar ve yorumcular bilir ki Hollanda, Almanya, Fransa, İngiltere ve İsviçre'den gelen sözüm ona yabancı yatırımlar esas olarak Türkiyeli şirketlerin dünya burjuvazisine ve ticaret ortamına uyum sağlamak için bu ülkelerde açtıkları şirketler üzerinden gelir. Hatta bu sermaye girişini alaya alan, "bıyıklı yabancı sermaye" ya da "bıyıklı döviz" diye kavramlar bile üretilmiş. Türkiye'de kazandıkları paraları yurt dışındaki şirketlerine aktaran yerli dolar milyarderleri, parayı tekrar ülke içine sokarken ise "bıyıklı" da olsa yabancı yatırımcılara sağlanan vergi istisnası, ücretsiz arsa tahsisi, devlet desteği gibi çeşitli avantajlardan da yararlanırlar.

YASED verilerine göre "bıyıklı yabancı" kaynağı olabilecek girişler toplamda yüzde 48 dolaylarında. Buna ABD ve Rusya gibi olası "bıyıklı döviz" kaynağı olan yüzde 12'lik oranı dahil etmiyoruz. Geriye BAE ve Katar üzerinden sağlanan yüzde 17'lik bir bölüm kalıyor. İşte bir yalın gerçek daha. Giriş yapan yabancı sermayenin büyük bölümü zaten Türkiye'nin sermayesi.

Üretimde artışa yarar mı?

Bıyıklı mıyıklı takılmayalım. Sonuçta bir miktar para girmiş. Bu para üretimi arttıracak yatırımlara yönelmişse, yani üretken

şekilde yatırıma dönüştüyse az da olsa iyimserlik olabilir mi diye bakalım. 5,6 milyar doların sektörlere göre dağılımı sırasıyla şöyle: Toptan ve perakende yüzde 18, finans ve sigorta yüzde 11, elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme yüzde 9, ulaştırma ve depolama yüzde 7, elektronik imalatı yüzde 7, bilgi ve iletişim teknolojileri yüzde 7, kimyasal üretimi yüzde 6, gayrimenkul üretimi yüzde 5, plastik yüzde 3 ve otomotiv yüzde 3.

Toptan ve perakende ticaret; banka, finans ve sigorta; taşımacılık ve depolama ile gayrimenkul üretimi doğrudan üretken, sürekli gelir ve istihdam yaratacak alanlar değil. Toplamda sermayenin yüzde 41'i bu alanlara yatırılmış. Geri kalanlar ise genelde var olan şirket ve işletmelere yatırılmış. Sıfırdan yatırım miktarı ise bir milyar dolar 347 milyon dolarda kalmış. Bunun da ne kadarı gayrimenkul sektöründe yani üretken olmayan üretimde belli değil.

Üretim ve istihdam seferliği şart

Tablo hazin. İstibdat yönetimi ekonomide iki kere tam fiyasko yaşamış. Bedelini de halka ödetmek istiyor. Seçimlerden sonra Türkiye halkını yeni ve ağır ekonomik saldırı dalgası bekliyor. Oysa bankalarda dolar milyarderlerinin adına Türkiye ekonomisinin toplam borcunun kat be kat üstünde döviz yatıyor. Bu kaynak doğrudan üretken alanlara yatırım yapmak, istihdamı arttırmak yerine faiz gelirleriyle, borsa spekülasyonlarıyla, ithalat ve ihracat komisyonlarıyla ilgileniyor. Hâlbuki bu servet Türkiye halkının ortak üretimi ve tüketimi ile oluşan kârdır. Öyleyse yapılması gereken açık. Servet vergisi ile sağlanacak kaynaklarla halkçı, toplumcu, merkezi planlı ekonomi kurmak. Bunun için ulusal demokratik güçlerin en geniş birliğinin sağlanması hayati önem taşıyor.

KANAL İSTANBUL KARARI

İstibdadın uçuk kaçık büyük projelerinin başında gelen Kanal İstanbul Projesine yargıdan engel kararı çıktı. Projenin hayata geçmesi için Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı "İmar Planı Değişikliği" yapmıştı. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 11. İdare Mahkemesine başvurarak plan değişikliğine "kamu yararına aykırıdır" diyerek itiraz etmişti. Mahkeme imar planı değişikliğini toptan, bütün ekleleriyle birlikte iptal etti. Tabii bu karar projeyi hemen rafa kaldırtacak güçte değil. Henüz Danıştay yolu açık. Ama İBB halk adına, ilk raundu almış görünüyor.

AKP, İstanbul yerel seçim kampanyalarında Kanal İstanbul Projesini pek anlamıyordu. Bu yöndeki sorulara yanıt veren AKP İBB adayı Murat Kurum, biz büyük projelere değil, vatandaşın durumunu düzeltmeye yoğunlaştık bu seçimde diye konuştu.

İLİÇ'TE ÇALIŞMALAR DURDU

Atık dağının göçmesiyle facia yaşanan Erzincan İliç'teki altın madeninde kaybolan işçileri arama çalışmaları, toprak kaymalarının devam etmesi nedeniyle durduruldu. Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Mehmet Özhaseki "Çalışmalara katılan işçilerin de hayatının tehlike altında olması nedeniyle çalışmalarını durdurmak zorunda kaldık" dedi. Özhaseki, madeni sürekli denetlediklerini, eksiklikler giderildikçe çalışmaya izin verdiklerini, yine de hatalar ve eksiklikler varsa araştırılacağını, şirket yönetiminin soruşturulacağını söyledi. Ne kendi eksikliklerine dönük bir açıklama yaptı ne de tatmin edici bir kaza nedeni ileri sürebildi.

Madenin açıldığı dönemde bölgedeki her aileye 130 biner liralık, günümüzdeki karşılığı yaklaşık 1 buçuk milyon lira para dağıtmışlar. İşçileri köylülerden seçmişler. Maden sahasında kalan evlerin yerine yenilerini yapmışlar. Okul ve cami inşa ettirmişler. Buna karşılık herkese maden şirketini dava etmeyeceklerine dair belge imzalatmışlar. Bu sayede İliç dünyada en düşük maliyetli altın madeni olmuş. Maliyet ile elde edilen kâr arasında makul bir ilişki olmayacak denli bir vurgun söz konusu.

YEREL SEÇİM PAZARLIKLARI

20 Şubat Salı günü saat 17.00'de yerel seçimlerde aday olmak için başvuru süresi doldu. Başvuru öncesi partilerin listeleri, nerede aday gösterecekleri, nerelerde aday göstermeyip başka partilere destek olacaklarına ilişkin tartışmalar fiilen bitti. Tabii bu pazarlıkların bittiği anlamına gelmiyor. Şimdi hangi partinin adayının hangi bölgeden çekilebileceği, aday çıkarıldığı hâlde hangi şehirlerde kampanyaya asılmayacakları gibi pazarlıklar sürecektir. Seçim tarihi yaklaştıkça adaylıktan çekilenlerin olması sürpriz olmaz.

Başvuru süresinin dolacağı son ana kadar yürüyen pazarlıklarla DEM Parti ile CHP arasında işbirliği havası güçlendi. CHP'nin Esenyurt adayı sağlık gerekçeleri ile adaylıktan çekildi, yerine DEM Parti'ye yakın olduğu bilinen başka bir aday geçti. Güngören'de de CHP aday değiştirdi. Bu iki ilçenin adaylarının DEM Parti tarafından makul bulunan kişilere verildiği bilgisi var. Devamında ise DEM Partinin İBB adaylığı için başvuru süresini dakikayla kaçırdığı, İBB'de adaysız kaldığı bilgileri dolaşıma girdi. Fakat İBB eş başkan adayı Meral Danış Beştaş süresi içinde başvuru yaptıklarını duyurdu.

CHP iç tartışmalarına sahne olan Sarıyer'de anlaşma sağlanamadı. Tekrar aday gösterilmeyen belediye başkanı Şükrü Genç bağımsız olarak belediye başkanı adayı oldu. Hatay'da da tartışmalar yaşanmıştı. Halkın bir bölümünün çok tepkili olduğu Lütfü Savaş yeniden aday oldu. Lütfü Savaş bir dönem önce AKP'den aday gösterilmeyince CHP'den aday olmuş ve Hatay'ın CHP'ye geçmesini sağlamıştı. Bölgede taraftarı da çok. Pazarlıklar sırasında "bağımsız aday olurum" kozunu oynadığı yönünde tahminler var. CHP yönetimi buradaki süreci tamamen eline yüzüne bulaştırdı. "Başka aday bulamadık ne yapalım" bile diyen tuhaf açıklamalar yapıldı.

CHP'nin elinde olan Adana Çukurova ilçesinde tekrar aday gösterilmeyen Belediye Başkanı Soner Çetin kararın gözden geçirilmesini istemişti. Adı duyulan iddialı bir kişi olarak biliniyor. CHP yönetimi kararını değiştirmeyince Çetin İyi Parti'ye yöneldi. İyi Parti önceki adayına bilgi bile vermeden Çetin'i aday yaptı.

CHP Düzce adayının ise Menzilci olduğu yönünde iddialar var. CHP yönetiminin tarikat düzenine son vermek isteyen halkın iradesini pek de dikkate almadığı görülüyor.

Polatlı'da AKP'nin aday göstermeyerek MHP'yi desteklemesi kararı alınmıştı. MHP'li Belediye Başkanı Mürsel Yıldızkaya partisi tarafından yeniden aday gösterilmeyince CHP'den aday oldu.

Akşener kampanyası sırasında Ekrem İmamoğlu'na ağır şekilde yüklenmeye başladı.

Daha dün Cumhurbaşkanı adayı yapmak istediği kişiye yüklenmesi halka ne kadar samimi gelir kim bilir. İmamoğlu, Akşener'i muhatap almayacağını söylüyor. Bu arada İBB adaylığı başvurusu partisi tarafından kabul edilmeyen İyi Parti İBB Meclis Grup Başkanı Suat Sarı da partisinden ve görevinden istifa etti.

İyi Partiden milletvekili adayı olup kazanamayan, CHP'den Hatay Arsus Belediye Başkanı adaylığı isteyen, en sonunda TİP Hatay Belediye Başkan Adaylığına razı olan Gökhan Zan üzerinden tartışmalar sürüyor. TİP için de, Gökhan Zan için de iyi bir tablo ortaya çıkmıyor. TİP içinde yönetimin popüler reklam partisi olma çizgisi benimsediğini, örgüt içi demokrasiyi işletmediğini öne süren belli grupların ayrılıp platformlar kurdukları görülüyor.

Erdoğan ise CHP'deki iç tartışmalara çatacak "CHP'ye gönül veren seçmenlere sesleniyorum. Partilerindeki bölünme ve kavgalar siyasetten umutlarını kaybettirmesin. Biz görevimizin başındayız" diyerek CHP tabanından da oy istiyor.

Anomi toplumunun bir yansıması olan kuralsızlık, değer bilmeme, ilkesizlik yerel seçim pazarlıklarında da kendini gösteriyor. Bütün bu tablo içinde istibdat yönetiminin merkezi iktidar ve yerel iktidar bütünlüğünü kuramadan devam etmesi önemini koruyor. Kendi tarikat ilişkileri, servet aktarma, vurgunculuk politikaları bakımından belediye ve merkezi iktidar bütünlüğüne gereksinim duyuyorlar.

ERDOĞAN TEHDİDE DEVAM EDİYOR

Hatay'da, halkı "Oy vermezseniz yardım alamazsınız" diye tehdit eden Erdoğan'a çok farklı kesimlerden tepkiler gelmişti. Fakat Erdoğan bu taktiğin işe yaradığını düşünüyor olmalı ki tehditlerine Karadeniz turunda da devam etti. Bölgedeki bütün konuşmalarında dedi ki: "Şu an kim cumhurbaşkanı? AKP'li Erdoğan. Hükûmet kim? Erdoğan'ın başında olduğu hükûmet. Bizim üstünde elimizin olmadığı hangi yerel yönetim doğal gaz getirebilir? Biz varsak doğal gaz var, biz yoksak doğal gaz yok." Bu kadar büyük yatırım kararlarının seçime bağlı bir tehdit olarak kullanılması çok gerçekçi değil ama yine de Erdoğan kendini halkı tehdit etmekten alamıyor.

DİLİPAK SAHNEDE

İslamcı yazarlardan, eski Akit yazarı Abdurrahman Dilipak 15 Temmuz Darbe Girişimi hakkında konuştu. Darbenin AKP tarafından 4 ay önce bilindiğini, göz yumulduğunu, darbeyi de asker ve polis eliyle bastırıldığını, halkın ise darbeyi kendilerinin bastırıldığını sandığını yazdı. Durup dururken darbeyi gündeme alan konuşmalar yapan Dilipak'a, Bahçeli çok sert şekilde yüklendi. "Hemen Türk adaleatine elindeki belgeleri sunup ispatlamazsan sen şerefsizsin, namertsin" dedi. Dilipak niye bu zamanda böyle konuştu henüz açık değil.

YÜKSEK YARGIYA AYAR

Anayasa Mahkemesi Başkanı Zühtü Aslan'ın görev süresi doluyor. 20 Nisanda emekliye ayrılacak. Doğal olarak başkanlık da boşalacağı için emekli olmasına iki ay kala, 20 Şubatta, başkanlık seçimi süreci de başlıyor. Seçimler Aslan yönetiminde yapılacak. Kulislerde İrfan Fidan'ın aday olacağı haberleri dolaşüyor. Zühtü Aslan, Erdoğan ile aynı cemaatten geliyor. İskenderpaşa Cemaatinden. Ama Fethullahçı olduğu yönünde de güçlü iddialar var. Erdoğan ile aynı cemaatten olduğu hâlde iktidara ters kararlar vermesi dikkatleri çekmişti. Aslan, Erdoğan'ın önünde yaptığı konuşmada da "Anayasa Mahkemesi kararları beğenilmese de uygulanmak zorundadır" diye açık açık söyledi.

Anayasa Mahkemesine yapılan yeni atamayla Erdoğan'ın doğrudan atadığı hâkimlerin sayısı oy çokluğuna ulaşmış oluyor. Erdoğan Mısır ziyareti dönüşünde uçakta yaptığı açıklamalarda "Anayasa Mahkemesi bizi sık sık, Danıştay zaman zaman rahatsız ediyor" diye konuşmuştu.

Danıştay, kanun hükmünde kararnemelerle görevden alınan hâkim ve savcılardan 387 kişinin göreve iadesine karar vermişti. Kararı aylar önce Devlet Bahçeli de gündeme getirmişti. Danıştay apar topar açıklama yaparak bu kararın tek bir davada değil, değişik zamanlarda görülen farklı dosyalarda, detaylı araştırmalar yaparak verildiğini duyurdu. Hâkimler ve Savcılar Kurulu söz konusu dosyaları tekrar inceleyeceklerini açıkladı.

RUSYA

ADEYEVKA'YI KURTARDI

Uzun aradan sonra Rusya, Donetsk Halk Cumhuriyetinde kritik öneme sahip olan Adeyevka'yı faşist işgalden kurtardı. Yeni bir taktikle kısa sürede kesin başarı sağlayan Rusya ordusu, hem taktik yönüyle hem de stratejik açıdan üstün bir pozisyon sağladı. Adeyevka 10 yıldır Ukrayna faşistleri tarafından topçu ateşi açılan bir mevziydi. Ukrayna'nın Rusya'ya doğru en sivri olarak sokulduğu yerdi. Diğer yandan Batıya doğru açılan bir kapı olma niteliği taşıyor.

Batı basını ise Rusya'nın başarısını gölgelemek için aşırı sağcı liberal faşist muhalif lider Aleksı Navalny'nın ölümünü akıllara zarar bir kara propaganda ile köpürtüyor. Yerli ve yabancı basın kaynaklarında Putin'in bir arkadaşına doğum günü hediyesi olarak Navalny'ı öldürdüğü gibi uçuk kaçık bir tez işleniyor. Tıpkı Kuzey Kore'ye karşı yapılan uçuk kaçık ve sonradan yalan olduğu ortaya çıkan propagandalar gibi. Navalny, katıksız bir liberal çizgiyi savunduğu, özelleştirme yanlısı olduğu, mandacı bir çizgiyi savunduğu için Rusya'da tabanı olmayan biriydi.

FİLİSTİN DİRENİŞİ

İsrail'in her türlü uluslararası hukuku, savaş kurallarını, insanlık vicdanını ayaklar altına alan saldırılarında ölenlerin sayısı 30 bine dayandı.

Uluslararası Adalet Divanı ikinci oturumuna başladı. Bu oturumda Güney Afrika şu an Refah'a yapılan saldırıyı durdurmaya dönük özel karar alınması için uğraşılıyor. Durum acil bir hâl aldığı için Cezayir, bütün Arap ülkelerinin ve başka birçok ülkenin desteğiyle Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyine acil ateşkesin ilan edilmesi ve imar çalışmalarının başlaması önergesi sundu. Amerika öneri hazırlıkları sırasında duyurduğu gibi kararı veto etti. Ama kendisinin geçici ateşkes önerisi hazırladığını duyurdu. Fransa bile Amerika'nın tutumunu kınamak zorunda kaldı. Amerika ise bütün esirlerin serbest bırakılması karşılığında geçici ateşkes için çağrı yapmayı içeren bir taslak hazırlıyormuş. Oysa bütün ara bulucular esirlerin bırakılması karşılığında kalıcı ateşkes önerisi yapıyor. Yine de ilk defa Amerika geçici ateşkes yazan bir tasarı hazırlama noktasına gelmiş oldu.

Netanyahu ise, "Bizim Refah'a saldırmamızı önlemek isteyenler savaşı kaybetmemizi isteyenlerdir" diyor. Saldırıları için esirlerin Refah'ta tutulduğunu iddia eden Netanyahu geçen hafta kurtarılan iki esir dışında kimseyi kurtaramadı. Lafta hemen hemen her devlet İsrail'e ağır şekilde yükleniyor ama ne yazık ki fiili olarak İsrail'i durduracak bir güç ortaya çıkmıyor. Ekonomik, siyasi ve askerî yönden İsrail baskı altına alınamıyor.

Filistin'e askerî açıdan destek olan tek ülke Yemen oldu. Yemen Kızıldeniz'de füze saldırılarına devam ediyor. Gübre taşıyan bir İngiliz kargo gemisini vurdular. İki Amerikan savaş gemisine de füze fırlattılar. Bir Amerikan dronunu düşürdüler. AB, donanmasını ticari seyrüsefer güvenliğini sağlamak üzere bölgeye göndereceğini duyurdu. Yemen'in füze saldırıları bu açıklamanın üstüne geldi. Yemen ABD ve İngiltere saldırılarına rağmen baş eğmiyor ve Filistin halkının yanında savaşmayı sürdürüyor.

Brezilya Devlet Başkanı Lula İsrail'i Filistinlilere karşı soykırım yapmakla suçladı. Konuşmasında önce, "tarihte böyle bir şey hiç yok" dedi. Sonra hatırlamış gibi yaparak "Hayır var. Daha önce Hitler Yahudilere karşı soykırım yapmıştı" dedi. Açıklama İsrail'de büyük öfkeye neden oldu. İki ülke arasındaki diplomatik ilişkiler askıya alındı.